

Voor je ligt deel twee van het boek Standpunt. Het is jouw boek voor het vak levensbeschouwing.

In deel een heb je kennism gemaakt met levensbeschouwing: wat het is en waar je het tegenkomt. Aan de orde kwamen ook twee thema's: 'begin van het leven' en 'wie ben ik?'. Je leerde in deel één ook over twee belangrijke levensbeschouwingen: jodendom en christendom.

In dit deel maak je kennis met de islam. Ook is er aandacht voor levensbeschouwing en communicatie. Daarnaast bevat dit deel een aantal boeiende thema's:

- natuur en milieu;
- schoonheid, uiterlijk en mode;
- taal en levensbeschouwing;
- seksualiteit.

We wensen jou een leerzaam en plezierig jaar toe.

STANDPUNT

HAVO
VWO

DEEL 2

Standpunt voor HAVO/VWO

Deel 2

Jan de Leeuw

ISBN: 978 94 6036 113 5

NUR 132

Trefw.: mens en maatschappij

Copyright © 2017 Damon Educatie

Realisatie: Damon Educatie

Ontwerp: Löss Ontwerp, Geert Hermkens

Zetwerk: CO2 Premedia bv

Fotocredits André Adams, Thamer Altassan, Anti Dierproeven Coalitie, AP/Reporters, Fabio Berti, Brankica, Peter Coolen, Cofely, Paul Cotney, Damon archief, FashionStock.com/Shutterstock, Forum, Erik Gevaert, Google Art Project, iStock, Ragne Kabanova, Igor Kireev, Yuliya Koldovska, Jan Kranendonk/Shutterstock.com, Marish, Masson, Marco Mayer, Mehmetcan, Vladimir Melnik, Petinov Sergey Mihilovich, Dudarev Mikhall, Luciano Mortula, Natursports, NBBS, Nejron Photo, Erwin Olaf, Joost Overbeek, Kseniia Perminova, Phase4Studios, Omer N Raja, Rutgers Nisso Groep, Pablo Scapinachis, Nailia Schwarz, Simen Johan, Shutterstock, Natalia Skripko, Ferenc Szelepcsenyi, TDL-archief, Elena Veselova, Henk Vrieselaar, Wakker Dier, Ahmad Faizal Yahya.

Alle rechten voorbehouden. Niets van deze uitgave mag worden verveelvuldigd en/of openbaar gemaakt door middel van druk, fotokopie, microfilm of op welke andere wijze dan ook zonder de voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.

Voor zover het maken van kopieën uit deze uitgave is toegestaan op grond van artikel 16B Auteurswet 1912 juncto het Besluit van 20 juni 1974, St.b. 351, zoals gewijzigd bij het Besluit van 23 augustus 1985, St.b. 471 en artikel 17 Auteurswet 1912, dient men de daarvoor wettelijk verschuldigde vergoedingen te voldoen aan de Stichting Reprorecht (Postbus 3060, 2130 KB Hoofddorp). Voor het overnemen van gedeelte uit deze uitgave in bloemlezingen, readers en andere compilatiewerken (artikel 16 Auteurswet 1912) dient men zich tot de uitgever te wenden.

De uitgever heeft ernaar gestreefd alle copyrights van de in dit boek opgenomen illustraties te regelen. Eenieder die meent alsnog rechten te kunnen doen gelden, wordt vriendelijk verzocht contact op te nemen met de uitgever.

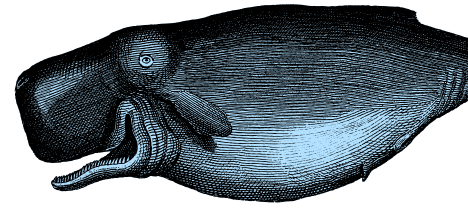
www.damon.nl/standpunt

INHOUD



Hoofdstuk **1**

Natuur en milieu **4**



Hoofdstuk **2**

Levensbeschouwing
en communicatie **30**



Hoofdstuk **3**

Schoonheid en uiterlijk **56**



Hoofdstuk **4**

Islam **82**



Hoofdstuk **5**

Taal en
levensbeschouwing **108**



Hoofdstuk **6**

Seksualiteit **134**



Paragraaf 1	Inleiding	5
Paragraaf 2	Natuur en milieu	6
Paragraaf 3	Duurzaamheid	10
Paragraaf 4	Ritueel slachten?	13
Paragraaf 5	Dierproeven, een goede zaak?	17
Paragraaf 6	Verdiepingsstof: verder nadenken over de natuur	22
Paragraaf 7	Leerpunten bij dit hoofdstuk	28



Hoofdstuk 1

Natuur en milieu

PARAGRAAF 1 Inleiding



Laat ze
weer de
beest
uit-
hangen!

WAKKER
DIER

Ik eet geen vlees

Sinds een jaar eet ik geen vlees meer. Ik was er sowieso niet zo dol op. Maar toen zag ik op YouTube een filmpje over McDonald's en de plofkip. Het was een grappig bedoeld filmpje. Maar het maakte wel duidelijk dat de kipnuggets van het bedrijf nog steeds van plofkippen komen. In zes weken tijd wordt een kuikentje van vijftig gram vetgemest tot een vleeshomp van ruim twee kilo. Dan heb je een plofkip. De snelle groei van de kippen zorgt voor veel problemen voor de dieren. Zo leven er twintig dieren op één vierkante meter in een dichte stal. Veel kuikens zijn ziek en hebben pijn door de snelle groei.

Alles moet zo goedkoop mogelijk. De dieren betalen daarvoor de prijs. Wakker Dier voert actie tegen bedrijven, supermarkten en restaurants die de plofkip verkopen.

Vegetarische voeding is gezonder. Het is rijk aan vitamines en mineralen. Er zitten ook veel voedingsvezels in.

Eberhard

Opdracht 1

Ben jij voor of tegen het eten van vlees? Ontwerp een sticker waarmee je je standpunt duidelijk maakt. Gebruik het kader hieronder.

Bedoeling en opzet van dit hoofdstuk

De vraag naar de natuur is één van de zes kernvragen van levensbeschouwing. In dit hoofdstuk werken we deze vraag verder uit.

In de volgende paragraaf leren we wat de begrippen 'natuur' en 'milieu' betekenen. Vervolgens besteden we aandacht aan duurzaamheid (par. 3). In paragraaf vier gaan we dieper in op de levensvraag: wat vinden we van ritueel slachten? Dierproeven komen aan de orde in paragraaf vijf. Paragraaf zes is verdiepingsstof: we denken verder over de natuur.

In paragraaf zeven ronden we af met de leerpunten bij dit hoofdstuk.

Opdracht 2

We doen nu de test 'Ben jij een dierenvriend?'. Je ontdekt wat je houding is ten opzichte van dieren. De test vind je op de website van Standpunt: www.damon.nl/standpunt. Kies voor HAVO/VWO deel 2, hoofdstuk 1, opdracht 2.

Vul hier de uitslag van de test in. Totaal aantal punten: _____

Dit aantal betekent (volgens de leraar): _____

PARAGRAAF 2 Natuur en milieu

In deze paragraaf werken we de begrippen 'natuur' en 'milieu' uit. Ook wordt duidelijk dat we in de loop der tijd anders zijn gaan denken over wat 'natuur' is.

2.1 Natuur

Het woord *natuur* heeft meerdere betekenissen. In dit hoofdstuk hanteren we de volgende definitie: *datgene wat de mens aantreft en niet door hem gemaakt of veranderd is*. Bij dit laatste bedoelen we dat het niet door jezelf, je medemens of je voorouders gemaakt of veranderd is. Een goed voorbeeld van natuur is een berglandschap.

Opdracht 3

a. Geef een eigen voorbeeld van natuur.

b. Valt een kanaal ook onder de natuur? Motiveer.

Opdracht 4

Het woord natuur heeft ook nog andere betekenissen.

Wat betekent het in de zin: 'Van nature is Arjan erg rustig'?

Dieren

Ook dieren worden tot de natuur gerekend. We maken een onderscheid tussen wilde dieren en huisdieren. *Wilde dieren* leven in 'het wild'. Dat wil zeggen: niet in de directe (thuis-) omgeving van de mens. Denk aan leeuwen, olifanten, maar ook aan herten en hazen. Wilde dieren zijn ook niet direct nuttig voor de mens.

Huisdieren leven en wonen in of om een huis. Ze worden meestal gevoed en verzorgd door de mens. Soms wordt een huisdier ook wel een *gedomesticeerd* dier genoemd. *Domus* is Latijn voor 'huis'. Huisdieren hebben zich aangepast aan een leven direct bij de mens. Ze zijn ook nuttig voor de mens. Zo zijn er huisdieren die de mens 'gezelschap houden' zoals katten, honden en cavia's (gezelschapsdieren). Huisdieren kunnen ook bescherming bieden aan de mens. Denk aan een waakhond. Landbouwhuisdieren, zoals koeien, schapen, varkens en kippen, leveren de mens voedsel, wol en huiden (leer).



Een huisdier kan de mens beschermen: een waakhond.

Opdracht 5

Soms dichten we dieren bepaalde eigenschappen of kenmerken toe. Welke eigenschappen of kenmerken worden verbonden met de volgende dieren? Eén is er voorgedaan.

1. Leeuw	a. stelen	5. Uil	e. schoonheid
2. Lam	b. onschuld	6. Pauw	f. kinderbron
3. Ekster	c. vrede	7. Hond	g. wijsheid
4. Duif	d. kracht	8. Ooievaar	h. trouw

Opdracht 6

Jeroen Bosch, *Tuin der lusten* (detail), 1503-1515



Mens en dier zijn in bepaalde opzichten gelijk aan elkaar. Maar er zijn ook verschillen.

Beschrijf drie verschillen en betrek in je antwoord de volgende begrippen: verstand, vrije wil, (zelf)bewustzijn.

1.

2.

3.

Natuursymbolen

Vroeger, in de christelijke wereld, dacht men dat de natuur niet alleen een praktische betekenis had (bijvoorbeeld voedselverschaffing) maar ook een symbolische. Alles in de natuur had zijn naam, vorm en eigenschappen gekregen om Gods bedoeling met de wereld duidelijk te maken. Zo stonden de twee helften van de walnoot symbool voor de tweeledige natuur van Jezus: zijn menselijke en goddelijke natuur. De drie lobben van de bladeren van de roos stonden voor de triniteit: God de Vader, de Zoon en de Heilige Geest. De vos was het symbool voor de duivel (sluw). Jeroen Bosch schilderde de duivel als een mens met een aantal dierlijke kenmerken: puntoren, stekelige staarten en vervaarlijke tanden.

Door de hele geschiedenis heen worden planten en dieren door mensen gezien en gebruikt als symbolen voor alles wat belangrijk is: liefde, nieuw leven (vruchtbaarheid, geboorte), dood, etc.

Vul de volgende natuursymbolen in: viooltje, vallende bladeren, bij, eekhoorn, lieveheersbeestje, ooievaar. De eerste twee zijn al ingevuld.

Natuursymbool	Symbool voor	Natuursymbool	Symbool voor
Madeliefje	goedheid	Waterlelie	zuiverheid, kuisheid
	bescheidenheid		sparzaamheid
	nijverheid		geweldloosheid
	nieuw leven		dood

Opdracht 7



Opdracht 8



Opdracht 9



Heb jij iets met de natuur? Doe de test op de website van Standpunt. Kies voor HAVO/VWO deel 1, hoofdstuk 1, opdracht 8.

Vul hier de uitslag van de test in. Totaal aantal punten: _____

Dit aantal betekent (volgens de leraar): _____

Deze opdracht vind je op de website van Standpunt. Kies voor HAVO/VWO deel 1, hoofdstuk 1, opdracht 9.

a. Klassieke opvatting: _____

Moderne opvatting: _____

b. Klassieke opvatting: _____

Moderne opvatting: _____



Opdracht 10

2.2 Milieu

Het woord *milieu* heeft meerdere betekenissen zoals we in de volgende voorbeelden kunnen zien:

- a. 'Zij komt uit een asociaal milieu.'
- b. 'In Beijing is het milieu ernstig vervuild.'

In dit hoofdstuk gebruiken we het woord 'milieu' zoals bij b. Het woord betekent dan: alles wat tot jouw omgeving hoort. Dat kan een bos zijn, maar ook het dorp of de stad waar je woont, of de school waar je op zit. Het milieu is ook de lucht die je inademt, de akkers waar de aardappels groeien, enzovoort.

Met het begrip 'milieu' hebben we twee aspecten voor ogen: de *natuurlijke omgeving* en de *culturele omgeving* die door de mens gemaakt is. Dit laatste betekent dat als er iets niet deugt aan het milieu, dat tevens de verantwoordelijkheid van de mens is. Immers, de culturele omgeving is het resultaat van menselijk handelen.

- a. Het woord 'milieu' heeft nog andere betekenissen.
Wat betekent het in de zin: 'Zij komt uit een goed milieu'?

- b. Datgene wat door de mens gemaakt of gewijzigd is, wordt ook wel *cultuur* genoemd. Het woord 'cultuur' heeft nog meerdere betekenissen. **Zoek deze op en noteer ze.**

- 1.

- 2.

- 3.

- 4.

Opdracht 11

Links zie je verschillende woorden. Geef aan of het om natuur gaat, om milieu of om beide.

		Natuur	Milieu	Beiden
a.	Luipaard			
b.	Sportclub			
c.	Dierenasiel			
d.	Jouw klas			
e.	De Kuip of Amsterdam Arena			

Wat hoort er bij jouw milieu?

Jouw milieu is groter dan alleen de buurt waarin je woont. Je hebt op allerlei manieren te maken met de rest van de samenleving en zelfs met de hele wereld.

Stel, je eet een vis. Je vader of moeder heeft die vis bij de viskraam gekocht. De man van de viskraam koopt de vissen bij een visgroothandel. De visgroothandel betreft de vissen van een visimporteur. Deze koopt de vissen bij een visgroothandel in Canada. Deze groothandel neemt de vissen af van een aantal vissers in Canada. Omdat jij die vis opeet, hoort de zee bij Canada ook bij jouw milieu!

